

ВЕСЛУВАЛЬНИЙ СПОРТ ЯК ЧИННИК СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВВадим Смолюк¹, Андрій Шевчук¹, Петро Глушко¹¹Волинський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк, Україна, Smoljuk.Vadim@vnu.edu.ua<https://doi.org/10.29038/2220-7481-2021-03-31-35>**Анотація**

Вступ. Спортивна діяльність є не лише ефективним засобом фізичного вдосконалення, а й формує ті риси характеру людини, які необхідні їй для соціалізації в суспільстві. **Мета** – розкрити значення спорту в житті людини та виявити вплив занять веслуванням на соціалізацію студентів. **Матеріал і методи дослідження** – аналіз і синтез науково-методичних джерел, педагогічне спостереження, анкетування, узагальнення, методи математичної статистики. **Учасники дослідження** – студенти факультету фізичної культури, спорту та здоров'я Волинського національного університету імені Лесі Українки, які займаються в секціях підвищення спортивної майстерності з веслування на байдарках і каное та човнах «Дракон». Проанкетовано 19 студентів. **Результати дослідження.** У статті здійснено спробу показати значення веслувального спорту у формуванні суспільних цінностей студентської молоді. Акцентовано увагу на особливій ролі фізичної культури й спорту в системі вищої освіти; розкрито їх вплив на біологічну сутність особистості студента, його соціалізацію в суспільстві. За результатами анкетування студентів виявлено, що веслування приносить їм не лише насолоду, а й додає впевненості у своїх силах та здібностях, навчає працювати в єдиній команді, розвиває волюві й моральні якості. Тривалі однотипні навантаження виробляють у спортсменів стійкість нервової системи до монотонності та відчуття втоми, формують волюві механізми; сприяють підвищенню емоційної стійкості й урівноваженості. Ці якості обов'язково знадобляться студентам у майбутньому. **Висновки.** Веслування на байдарках і каное та човнах «Дракон» для багатьох студентів є не лише засобом відмінної фізичної підготовки, а й самовираження та самоствердження, розширення кола спілкування за інтересами, формування здорового способу життя. За вмілого й наполегливого керівництва тренера в студентів формуються соціальні стандарти суспільства й стиль життя.

Ключові слова: спорт, веслування, студенти, соціалізація.

Вадим Смолюк, Андрей Шевчук, Петр Глушко. Гребной спорт как фактор социализации студентов.

Вступление. Спортивная деятельность является не только эффективным средством физического совершенствования, но и формирует те черты характера человека, которые необходимы ему для социализации в обществе. **Цель** – раскрыть значение спорта в жизни человека и выявить влияние занятий греблей на социализацию студентов. **Материал и методы исследования.** Анализ и синтез научно-методических источников, педагогическое наблюдение, анкетирование, обобщение, методы математической статистики. **Участники исследования** – студенты факультета физической культуры, спорта и здоровья Волинского национального университета имени Лесы Украинки, которые занимаются в секциях повышения спортивного мастерства по гребле на байдарках и каное, лодках «Дракон». Проанкетировано 19 студентов. **Результаты исследования.** В данной статье осуществляется попытка уточнить общую теоретическую концепцию социализации и показать значение гребного спорта в формировании общественных ценностей студенческой молодежи. Акцентируется внимание на особенной роли физической культуры и спорта в системе высшего образования; раскрывается их влияние на биологическую сущность личности студента, его социализацию в обществе. По результатам анкетирования студентов выявлено, что гребля приносит им не только наслаждение, но и добавляет уверенности в своих силах и способностях, обучает работе в единой команде, развивает волевые и моральные качества. Длительные однотипные нагрузки вырабатывают у спортсменов стойкость нервной системы к монотонности и чувства усталости, формируют волевые механизмы; способствуют повышению эмоциональной стойкости и уравновешенности. Эти качества непременно пригодятся студентам в будущем. **Выводы.** Занятия греблей на байдарках и каное, лодках «Дракон» для многих студентов являются не только средством отличной физической подготовки, но и самовыражения, самоутверждения, расширения круга общения по интересам, формирования здорового образа жизни. При умелом и упорном руководстве тренера у студентов формируются социальные стандарты общества и стиль жизни.

Ключевые слова: спорт, гребля, студенты, социализация.

Vadym Smoliuk, Andrii Shevchuk, Petro Glushko. Rowing as a Mean of Students' Socialization. Topicality.

Sports activity is not only an effective mean of physical improvement, but it also forms the character traits of a person that need socialization in a society. **The Aim of the Research** is to reveal the importance of sports and to determine the influence of rowing on the students' socialization. **Stuff and the Research Methods.** Analysis and synthesis of scientific

and methodological sources, pedagogical observation, questionnaires, generalizations, methods of mathematical statistics have been used in the study. The participants of the research are 19 students of the LUVNU Faculty of Physical Culture, Sports and Health, engaging into the sections of improving sports mastery in canoeing Dragon Boating. All students have been interviewed. **The Research Results.** The paper attempts to reveal the importance of rowing in the formation of students social values. Attention is concentrated on the special role of physical culture and sports in the higher education. Also their influence on the biological nature of a student's personality and socialization has been outlined. Due to the results of the students' survey, rowing not only brings them pleasure, but it gives confidence in strengths and abilities, to work in a team, develops volitional powers and moral qualities. The same long-term activities upgrade the athletes' resistance of the nervous system to monotony and fatigue, form volitional mechanisms, increase emotional stability and tranquility. The students will definitely need these volitional powers in future. **Conclusions.** For students, canoeing and Dragon Boating are not only an excellent physical training, but a mean of self-expression and self-esteem, that expands their interests and formats a healthy lifestyle. Under the skillful and demanding guidance of a coach, the social standards of a society and their lifestyle are being created.

Key words: sports, rowing, canoeing, students, socialization.

Вступ. На сучасному етапі розвитку українського суспільства все актуальніше постає проблема повноцінного соціального формування молоді. Важливе місце в соціалізації особистості посідає система вищої освіти, де навчання й виховання становлять єдиний процес, спрямований на підготовку високоосвічених, широко ерудованих, фізично й культурно розвинутих фахівців. Науковці [1; 6] зауважують, що сучасні студенти великою мірою піддані епідемії XXI ст. – залежності від соціальних мереж, що призводить до зниження рухової активності, порушення процесу соціалізації, несформованості емоційно-вольової сфери. Така залежність є актуальною проблемою студентської молоді не лише в справі здобуття ними вищої освіти, а й збереження власного здоров'я та майбутнього благополуччя загалом. Оптимізувати функціональні можливості організму, сприяти фізичному розвитку, покращенню психічних функцій і формуванню соціально значимих якостей студентів здатний потенціал фізичної культури та спорту. Цю проблему можна розв'язати шляхом комплексного поєднання академічних занять із різних дисциплін та секційних занять із видів спорту. За даними С. В. Баширової, студентів, які займаються спортом, вирізняє наполегливість у досягненні мети, цілеспрямованість і схильність планувати своє майбутнє на більші проміжки часу. Вони воліють брати на себе середні за труднощами чи навіть злегка завищені, але здійсненні зобов'язання; ставлять перед собою реально досяжну мету [2]. У закладах вищої освіти фізичне виховання та спорт закладають основи фізичного й духовного здоров'я, на основі якого можливий різнобічний розвиток особистості. Цікавість до того чи іншого виду спорту формується в студентів у зв'язку з бажанням випробувати свої сили та вміння. Тому все більше виникає видів спортивної діяльності, які загальнодоступні, емоційні, де увага звертається не лише на фізичну підготовку, а й на особистісні якості [4].

Привабливими й водночас корисними для студентів є водні види спорту. Існує широкий їх вибір на будь-який смак. Дослідження науковців [3; 7; 8] засвідчують, що люди, які обирають водні види спорту, отримують більше задоволення від тренувань, ніж ті, хто займається в залі або на стадіоні.

Мета статті – розкрити значення спорту в житті людини та виявити вплив занять веслуванням на соціалізацію студентів.

Матеріал, методи та організація дослідження. Аналіз і синтез науково-методичних джерел, педагогічне спостереження, анкетування, узагальнення, методи математичної статистики.

У дослідженні брали участь 19 студентів 1–5 курсів (14 хлопців і 5 дівчат) факультету фізичної культури, спорту та здоров'я Волинського національного університету імені Лесі Українки, які займаються в секціях веслування на байдарках і каное та драгонботу. Серед зазначених студентів – сім майстрів спорту. Педагогічне спостереження за студентами проводили протягом 2020/2021 навчального року. Забезпечуючи повну анонімність, у травні 2021 р. здійснили анкетування студентів зазначених секцій. Анкета із переліком якостей, розвитку яких певною мірою сприяли заняття з веслування, містила три варіанти відповідей: «Так, повністю відповідає», «Частково відповідає», «Не відповідає».

Виклад основного матеріалу дослідження. У Волинській області найвищий рейтинг серед видів спорту має веслування на байдарках і каное. Спортсмени та тренери неодноразово відзначалися у номінації «Кращий спортсмен з олімпійських видів спорту» та «Кращий тренер з олімпійських видів спорту». Студенти є учнями Волинської обласної школи вищої спортивної майстерності й тісно співпрацюють із громадською організацією «Волинська федерація каное». Міжнародні

змагання з веслування на байдарках та каное проводяться під егідою Міжнародної федерації каное (ICF). В Україні її представником є Федерація каное України, що є правонаступницею Федерації України з веслування на байдарках і каное.

Наймолодшим видом водного спорту в Україні є веслування на човнах «Дракон» (драгонбот), який у країні розвивається вже понад 10 років. Оскільки це новий вид спорту, то в науково-методичній літературі дуже мало інформації про нього. Розважальна й змагальна практика використання драгонботу характеризує цей вид веслування як один із найпопулярніших дисциплін Міжнародної федерації каное. Існує велика ймовірність посилення позицій драгонботу як у спортивній, так і в розважальній практиці, оскільки на етапі сьогодення проводиться величезна кількість змагань по всьому світу для юніорів, ветеранів та в абсолютній першості для нинішніх спортсменів.

На території Волинської області драгонбот почав розвиватись у 2008 р. Спортсмени та тренери неодноразово були відзначені в номінації «Кращий спортсмен із неолімпійських видів спорту» й «Кращий тренер з неолімпійських видів спорту». Цей вид рухової діяльності, що протікає одночасно у двох середовищах – повітряному й водному, на природних водоймах і в мінливих погодних умовах, – є засобом оздоровлення, загартовування, підвищення сили та витривалості, а також засобом соціалізації студентів.

За результатами власних спостережень можемо стверджувати, що секційні заняття з веслування на байдарках і каное та човнах «Дракон» сприяють реальній розрядці негативних емоційних станів студентів. Фізичні навантаження, яких зазнають веслувальники, дають можливість перевести напруження з рівня психіки на рівень тіла й «розрядити», знизити нервові напруження. Вони позитивно впливають на нервову регуляцію вегетативних процесів, що, передусім, оптимізує фізіологічні механізми прояву волі та емоцій спортсменів.

За результатами анкетування студентів (табл. 1), які займаються веслуванням у вищезазначених секціях, виявлено, що 100 % респондентів стали впевненішими у своїх силах і здібностях, а впевнена у своїх силах людина досить добре підготовлена до життєвих випробувань. Вона об'єктивно оцінює себе й свої можливості. Для всіх (100 %) опитаних заняття веслуванням приносять насолоду. І ми цілком це підтверджуємо, оскільки внаслідок критичної ситуації з пандемією, заняття веслуванням, окрім підтримки фізичного здоров'я, сприяють поліпшенню психологічного здоров'я. Усі анкетовані стверджують, що в процесі секційних занять вони навчилися працювати в єдиній команді, прислухаються до порад тренера.

Таблиця 1

Результати анкетування студентів, які займаються в секції веслування на байдарках і каное та драгонботу

№ з/п	Перелік якостей, розвитку яких сприяли заняття з веслування	Відповідь «Так, повністю відповідає», %
1	Став(ла) упевненішим(ою) у своїх силах та здібностях	100
2	Не боюся поразок під час змагань	84,2
3	Насолоджуюся заняттями з веслування	100
4	Відповідальніше ставлюся до навчання	78,9
5	Покращились організаторські здібності	73,7
6	Проводжу вільний час із користю	89,5
7	Не надіюся на інших, більше розраховую на власні сили	84,2
8	Став(ла) більш цілеспрямованим(ою)	78,9
9	Позбавляюся шкідливих звичок	84,2
10	Став(ла) більш відвертим(ою)	68,4
11	Почуваю себе лідером	84,2
12	Навчився(лася) працювати в єдиній спортивній команді	100
13	Прислухаюся до порад викладачів-тренерів	100
14	Поважаю думку своїх одногрупників	84,2
15	Готовий(а) прийти на допомогу іншому	89,5

89,5 % студентів проводять свій вільний час із користю, що свідчить про їхнє вміння правильно організувати позанавчальну діяльність. Такий самий відсоток опитаних готові прийти на допомогу іншому, що заслуговує похвали й дає надію на позитивні конструктивні дії. Значний відсоток

(84,2 %) респондентів почувають себе лідерами, не надіються на інших, а більше розраховують на власні сили, не бояться поразок під час змагань, поважають думку своїх одногрупників, прагнуть позбавитися шкідливих звичок. Таке позитивне мислення дає змогу зібрати всі сили, подолати слабкість, утілити в реальність будь-яку мрію. 78,9 % респондентів у процесі секційних занять із веслування стали більш цілеспрямованими, відповідальними в навчанні. 73,7 % досліджуваних засвідчили той факт, що секційні заняття сприяють покращенню їхніх організаторських здібностей. Серед цих якостей, розвитку яких сприяли заняття з веслування, найменший відсоток (68,4 %) студентів засвідчили, що стали більш відвертими. І ми повністю з цим погоджуємося, оскільки бути відвертим – справа нелегка.

Як наслідок, удосконалюючись у веслувальному спорті, студенти вдосконалюються всебічно. Ці вольові якості, що розвиваються в процесі занять, безсумнівно, сприяють соціалізації молоді в суспільстві. Отже, було б неправильним зводити використання спорту у вищих закладах освіти лише як засобу фізичної підготовки студентів, їх вплив більш багатогранний.

Дискусія. Результати проведеного дослідження дали змогу підтвердити та доповнити вже відомі наукові доробки. Так, автори [6] зазначають, що період навчання у вищому навчальному закладі – це важливий період формування особистості в певних соціальних умовах, процес засвоєння соціального досвіду. У навчально-виховному процесі студента часто супроводжують сильні переживання, які проявляються в підвищеній тривожності, важкості виражати власні думки, відстоювати свою думку, що, як наслідок, призводить до ослаблення здоров'я. Для запобігання таким явищам досить сприятливі заняття фізичною культурою та спортом. В. М. Лисяк [4], досліджуючи вплив засобів фізичної культури на формування особистих якостей студентів, підкреслює, що ті з них, які систематично займаються фізичною культурою й спортом, проявляють достатньо високу активність, у них виробляється певний стереотип режиму дня, підвищується впевненість поведінки, престижних установок, високий життєвий тонус. Вони вільніше вступають у контакти, серед них частіше трапляються лідери, їм більшою мірою властиві оптимізм, енергія, серед них більше наполегливих, рішучих людей, котрі вміють повести за собою колектив. Розкриття соціальних функцій фізичної культури та спорту стосуються роботи М. Арвісто, В. Бальсевича, В. Видріна, М. Віленського, Л. Матвеева, Ю. Ніколаєва, Н. Пономарьова й ін. [5]. Дослідження в цьому напрямі полягають у пошуку найбільш універсальних засобів і методів фізичної культури та спорту, які впливають на підвищення ефективності процесу соціалізації особистості. Фахівці зазначеної галузі [1] оцінюють спортивну діяльність як засіб профілактики асоціальної поведінки. Стверджують, що ефективність її така сама, як і інших видів (художня самодіяльність, мистецтво, музика тощо) діяльності. Спортивна діяльність не лише відображає систему ціннісних орієнтацій суспільства, а й сама впливає на процес соціалізації молоді. За результатами власного дослідження можемо стверджувати, що веслувальний спорт сприяє впевненості студентів у власних силах, цілеспрямованості, готовності прийти на допомогу іншим. У процесі занять веслуванням загартовуються воля, характер, удосконалюється вміння швидко й правильно орієнтуватися в різноманітних складних ситуаціях. Подолання труднощів (наприклад боротьба з наростаючим стомленням, відчуттями болю) виховують вольові якості. Тому поза сумнівом, веслувальний спорт – це не лише засіб виховання рухів, удосконалення їхньої тонкої та точної координації, розвитку необхідних людині фізичних якостей. Студенти, які займаються в секціях веслування на байдарках і каное та драгонботу, більш комунікабельні, виражають готовність до співпраці, радіють соціальному визнанню, менше бояться критики, у них спостерігаємо вищу емоційну стійкість, витримку. На нашу думку, спорт повинен бути в житті кожної людини. Не обов'язково професійний, не обов'язково на першому місці, але обов'язково як один із важливих елементів якісного життя.

Висновки. У закладах вищої освіти фізична культура та спорт закладають основи фізичного й духовного здоров'я студентів, на основі якого можливий різнобічний розвиток особистості. Залучення студентської молоді до спортивної діяльності дає можливість активно протистояти поширенню шкідливих звичок, сприяти здоровому способу життя. За нашими дослідженнями, веслувальний спорт для студентів є не лише засобом відмінної фізичної підготовки, а й створює в них певну систему цінностей, відновлює певні базові механізми формування особистості, уключає індивіда в соціальні спільноти та громадські організації як повноправного члена суспільства й формує певні соціальні відносини. За вмілого та наполегливого керівництва тренера в студентів формуються соціальні стандарти суспільства й стиль життя.

Рівень спортивних досягнень веслярів потребує цілеспрямованої багаторічної підготовки, пошуку ефективних методик навчально-тренувальної роботи, які передбачають взаємозв'язок усіх сторін навчально-тренувального процесу. Тому подальші дослідження передбачають детальне вивчення техніки веслування на байдарках і каное та човнах «Дракон».

Джерела та література

1. Бакіко І., Гребік О., Ковальчук В., Касарда О. Стан та напрями використання фізичної культури й спорту в боротьбі зі шкідливими звичками серед молоді. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2015. № 1. С. 27–30.
2. Баширова С. В. Соціалізація студентів в установі вищого професійного освіти: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Москва, 2007. 24 с.
3. Богуславська В. Ю. Підвищення спортивної майстерності з веслування на байдарках і каное: навч. посіб. Вінниця: ФОП Рогальська І. О., 2014. Ч. 1. 136 с.
4. Лисяк В. М. Оцінка впливу фізичної культури та спорту на формування особистих якостей студентів. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. № 8. 2010. С. 53–55.
5. Мамаєва О. В., Мамаєв Д. Ю. Фізична культура і спорт як чинники соціалізації особистості. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. № 7. 2010. С. 58–60.
6. Пантік В. В. Структура та рівень рухової активності студентів закладів вищої освіти. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2018. № 3(43). С. 99–107. <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2018-03-99-107>
7. Савельєва А. Н. Влияние тренировочного процесса в гребле на лодках «Дракон» на социализацию молодых людей. *Теория и практика физической культуры*. 2012. № 6. С. 42–45.
8. Шкретій Ю. М., Чередниченко О. О., Моргун В. П., Єременко Н. П. Веслування на човнах «Дракон»: навч. прогн. для ДЮСШ. Київ, 2016. 92 с.

References

1. Bakiko, I., Hrebik, O., Kovalchuk, V., Kasarda, O. (2015). Stan ta napriamy vykorystannia fizychnoi kultury y sportu v borotbi zi shkidlyvymy zvychkamy sered molodi [The state and directions of physical culture and sports in the struggle against bad habitsof youth]. *Fizychnе vykhovannia, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi*, 1, 27–30.
2. Bashyrova, S. V. (2007). Sotsialyzatsiya studentov v uchryezhdyenii vyssheho profyessionalnoho obrazovaniya [Socialization of students in the institution of higher professional education]: avtoref. dyss. na soyskanye uchen. stepeny kand. ped. nauk. Moskva, 24.
3. Bohuslavskaya, V. Yu. (2014). Pidvyshchennia sportyvnoi maisternosti z vesluvannia na baidarkakh i kanoe [Improving sports mastery in rowing and canoeing] : navch. posib. Vinnytsia: FOP Rohalska I. O., 1,136.
4. Lysiak, V. M. (2010) Otsinka vplyvu fizychnoi kultury ta sportu na formuvannia osobystykh yakosteiv studentiv [Evaluation of physical culture and sports impact on the formation of students' personal qualities]. *Pedahohika, psykhohihiia ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu*, 8, 53–55.
5. Mamaieva, O. V., Mamaiev, D. Yu. (2010). Fizychna kultura i sport yak chynnyki sotsializatsii osobystosti [Physical ulture and sport as factors of personality socialization]. *Pedahohika, psykhohihiia ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu*, 7, 58–60.
6. Pantik, V. V. (2018). Struktura ta riven rukhovoiv aktyvnosti studentiv zakladiv vyshchoi osvity [Structure and motor activity level of higher education students]. *Fizychnе vykhovannia, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi*, 3(43), 99–107. <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2018-03-99-107>.
7. Saveleva, A. N. (2012). Vlianije trenyrovochnoho protsessa v hreble na lodkakh «Drakon» na sotsializatsiju molodykh liudei [The influence of the training process of 'Dragon' boats on the socialization of young people]. *Teorija i praktyka fizycheskoi kultury*, 6, 42–45.
8. Shkretii, Yu. M., Cherednychenko, O. O., Morhun, V. P., Yeremenko, N. P. (2016). Vesluvannia na chovnakh «Drakon»: navchalna prohrama dlia DIuSSh [Rowing on boats 'Dragon']: curriculum for CYSS, Kyiv, 92.

Стаття надійшла до редакції 30.06.2021 р.